

**Професійна підготовка майбутнього викладача закладу вищої освіти
до впровадження інтерактивних педагогічних технологій:
зарубіжний досвід**

Криштанович Мирослав Франкович ¹, Юзв'як Роман Миколайович ²

Опубліковано	Секція	УДК
15.04.2024	Освіта/Педагогіка	378

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10972466>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті розглянуто питання професійної підготовки майбутнього викладача закладу вищої освіти до впровадження інтерактивних педагогічних технологій. На сьогодні заклади вищої освіти України надають особливого значення питанню професійної підготовки викладача, зокрема формуванню у них комунікативної компетенції. Сучасна система освіти характеризується міждисциплінарною інтеграцією, орієнтацією на міжкультурний аспект, варіативністю, тощо, що, своєю чергою, передбачає підготовку майбутнього викладача нового покоління. Ми впевнені, що використання інтерактивних технологій у процесі підготовки та підвищення кваліфікації майбутнього викладача допоможе досягти поставлених ним цілей. Щоб краще зрозуміти стан підготовки майбутнього викладача та об'єктивно оцінити проблеми розвитку їхньої комунікативної компетенції при використанні інтерактивних технологій, ми вважаємо за необхідне вивчити зарубіжний досвід у цьому питанні.

Ключові слова: студент, викладач, заклад вищої освіти, зарубіжний досвід, професійна підготовка, інтерактивні педагогічні технології

**Professional training of a future teacher of a higher education institution for the
implementation of interactive pedagogical technologies: foreign experience**

Annotation. The article deals with the issue of preparing a future teacher of a higher education institution for the introduction of interactive pedagogical technologies. Today, higher education institutions of Ukraine attach special importance to the issue of teacher professional training, in particular, the formation of their communicative competence. The modern education system is characterized by interdisciplinary integration, orientation to the intercultural aspect, variability, etc., which, in turn, involves the training of the future teacher of the new generation. We are sure that the use of interactive technologies in the process of training and improving the qualifications of a future teacher will help him achieve his goals. In order to better understand the state of training of future teachers and to objectively assess the

¹ доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Інститут права, психології та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка» <https://orcid.org/0000-0003-1750-6385>

² студент кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Інституту права, психології та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка» <http://orcid.org/0009-0002-1953-5112>

problems of developing their communicative competence when using interactive technologies, we consider it necessary to study foreign experience in this matter.

The effectiveness of education in many European countries invariably depends on the quality and continuity of teacher training. To date, the teacher remains a critical link in the learning process, but the integration of information technology and education contributes to the formation of a new role of the teacher. A teacher in a high-tech environment is not only the key to information and academic facts, but also helps learners to understand the learning process itself. The teacher helps students find the information they need, find out if it meets the given requirements, and understand the feasibility of using this information to answer the problems and solve complex issues. The use of educational information technologies allows to significantly intensify the educational process and activate students. The use of modern multimedia and interactive technologies in the teaching of subjects allows to increase the visibility and ergonomics of the perception of educational material, which has a positive effect on educational motivation and the effectiveness of education.

Keywords: student, teacher, institution of higher education, foreign experience, professional training, interactive pedagogical technologies

Вступ

Сучасна світова педагогічна наука по-новому аналізує зміст освіти. У педагогічній практиці багатьох країн як і раніше переважають технології інформаційного характеру, тоді як об'єктивні потреби соціуму роблять актуальною проблему великого запровадження та формування особистісно-орієнтованих технологій. Модернізація освіти спрямована не тільки на зміну змісту дисциплін, що освоюються, але і на вдосконалення підходів до методики викладання, розширення арсеналу методичних прийомів, активізацію в ході навчання діяльності студентів, наближенні досягаємих тем до реального життя через аналіз умов і пошуків шляхів вирішення найбільш актуальних суспільних проблем. Дослідження, які проводять європейські вчені, виявляють, що превалювання репродуктивних підходів формує у значної більшості студентів індиферентне ставлення до вчення, а в третини – негативне ставлення. У зв'язку з цим в європейській освіті важливо, щоб студент не був інертним предметом впливу, а міг незалежно відшукати необхідну інформацію, обмінятися думкою зі своїми однолітками з певної теми, брати участь у полеміці, дискусії, знаходити докази, втілювати в дійсність різноманітні ролі [1-3].

Сучасні підручники, посібники для викладачів дозволяють, за відповідної підготовки, будувати заняття так, щоб формувати в студентів мислення, увагу та інші види пізнавальної діяльності. Плідне заняття має виробляти як абсолютні і міцні знання, так і уміння використовувати їх у різноманітних ситуаціях, самостійно здобувати знання, формувати досвід вирішення питань. У зв'язку з цим гостро постає питання цілеспрямованої роботи з розвитку у студентів інтелектуальних, фізичних, емоційно-вольових, пізнавальних умінь. Найкращі результати при вирішенні цієї проблеми можна отримати лише за наявності активної діяльної позиції студентів в освітньому процесі.

Ефективність освіти в багатьох європейських країнах незмінно залежить від якості та безперервності підготовки викладачів. На сьогоднішній день викладач, як і раніше, залишається критичною ланкою процесу навчання, однак інтеграція інформаційних технологій та освіти сприяє формуванню нової ролі викладача. Педагог у високотехнологічному середовищі є не лише ключем інформації та академічних фактів, а й допомагає тим, хто навчається, зрозуміти сам процес навчання. Викладач сприяє студентам у знаходженні необхідної їм інформації, з'ясуванні відповідності її заданим вимогам, а також осмисленні доцільності застосування цієї інформації для відповіді на поставлені проблеми та вирішення складних питань [4-6].

Метою статті є визначити стан професійної підготовки майбутнього викладача та використання інтерактивних педагогічних технологій в закладах вищої освіти.

Результати

Технологія інтерактивного навчання в Європі - це організація навчального процесу, при якій нездійсненна відмова від участі в процесі пізнання, завдяки чому, будь-який студент має у своєму розпорядженні конкретне доручення, після виконання якого він повинен звітувати. Від діяльності кожного студента залежить якість виконання висунутого перед групою доручення.

Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до структури заняття. В багатьох європейських країнах структура подібних занять складається з п'яти ступенів, представлених на рис.1.

Рис.1. Основні вимоги до формування структури заняття при застосуванні інтерактивних технологій в провідних країнах світу [7-10]

В США, як правило, інтерактивна вправа – першорядна частина заняття. Для того, щоб долати складності використання інтерактивних технологій, необхідно пам'ятати наступне. Інтерактивні технології вимагають певних модифікацій життя колективу, а також значної кількості часу для підготовки як студентів, так і педагога. Ми вважаємо, що краще сумлінно підготувати кілька інтерактивних занять у навчальному році, ніж часто проводити на швидкоруч підготовлені «ігри». Можна провести з студентами організаційне заняття та розробити спільно правила роботи. Застосування інтерактивних технологій в США – це не самоціль, а засіб створення тієї атмосфери, яка найкраще сприяє співробітництву, взаєморозуміння, доброзичливості, дає можливість реально здійснити особистісно орієнтоване навчання [11].

Останнім часом інтерактивні технології стрімко поширюються серед країн світу. Йде постійне обговорення теоретичної основи інтерактивного навчання, а також простежується практичного застосування цих технологій у компетентних викладачів. Ми називаємо викладання та навчання інтерактивним, якщо в період заняття між студентами, а також між студентами та викладачем відзначається значний ступінь взаємодії. Подібна взаємодія зазвичай відбувається у формі обговорення, наприклад, яким чином вирішити ту чи іншу проблему та наскільки терпимо запропоноване рішення. Мабуть, найбільш істотно в даному випадку осмислити, що процес вирішення проблеми стає таким же значним або, можливо, навіть суттєвішим, ніж сама відповідь, і це пов'язано з тим, що метою інтерактивної методики є не просто передача інформації, а прищеплення навичок незалежного мислення студента.

Завдяки «ефекту свіжості» та оригінальності інтерактивних технологій при точній їх організації примножується інтерес студентів до процесу навчання, збільшується їх пізнавальний інтерес. Невипадково зацікавленість зіставляють з каталізатором, який полегшує і форсує розумові реакції. Константний пізнавальний інтерес – ознака готовності студента до навчання та є основою його пізнавальної активності на навчальних заняттях. Ознаками ініціативності студентів на заняттях в країнах Європи виступають такі елементи як: питання студентів до викладача, схильність до розбору помилок, критичність, вживання набутої бази знань, участь у спільній роботі (доповнення, виправлення помилок товаришів, бажання висловити свою точку зору), прагнення пізнати причину та наслідки явища; автономне опрацювання літератури на тему, вибір посильності завдання; самоконтроль, самооцінка, розгляд власних пізнавальних та практичних дій.

Використання інтерактивних технологій навчання в країнах Європи впливає на підвищення пізнавальної активності студентів, при наступних умовах, зображених на рис.2.

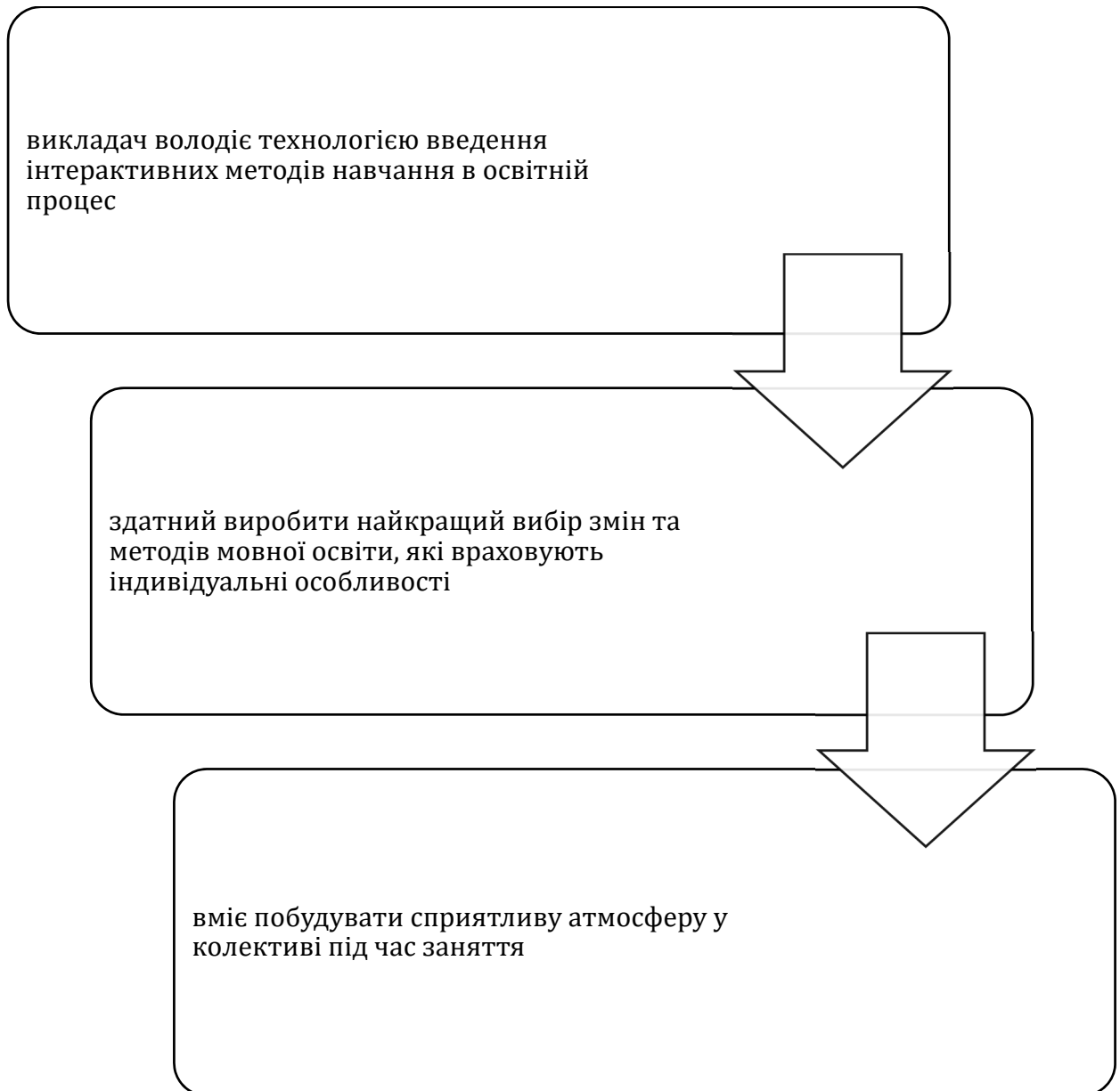

Рис.2. Умови підвищення пізнавальної активності студентів країн Європи до використання інтерактивних педагогічних технологій [12-13]

Для викладачів-початківців розроблено практичні рекомендації щодо методики організації інтерактивного навчання за європейськими стандартами, зокрема:

- формулювання теми занять;
- організація навчального простору, який би спонукав до діалогу;
- мотиваційна готовність студентів та педагогів до спільних зусиль у процесі пізнання;
- висвітлення особливих ситуацій, які спонукають до інтеграції прагнень на вирішення поставленої задачі;
- формування та прийняття правил навчального співробітництва для студентів та викладача;
- застосування «підтримуючих» прийомів спілкування, доброзичливі інтонації, уміння ставити конструктивні питання тощо;
- оптимізація системи оцінки процесу та результатів колективної діяльності;

- розвиток міжгрупових та міжособистісних відносин аналізу та самоаналізу.

Слідом за вирішенням організаційних питань, пам'ятаючи про вимоги до інтерактивного заняття та його структуру, потрібно віддати перевагу методам навчання, розробити належні дидактичні засоби, які мають сприяти піднесенню пізнавальної ініціативності студентів. Таким чином, підготовка до вживання інтерактивних педагогічних технологій базується на розвитку педагогічної майстерності, виражається в уміннях поєднувати абстрактну та конкретну, загальну та особистісну, раціональну та чуттєву, це вважається оволодіння алгоритмом здійснення інтерактивного спілкування, який включає три функціонально пов'язані етапи (мотивація, рефлекс, саморефлексія).

В інтерактивному навчанні в багатьох країнах світу, особливе значення заслугує вміння викладача формувати позитивне навчальне середовище, залучаючи студентів до навчальної взаємодії крізь активізацію рефлексії, стимулюючи їх потяг відчувати і досягати позитивне ставлення до себе і світу в цілому.

Висновки

Підсумовуючи, слід зазначити, що компетентнісний підхід в організації освітнього процесу вимагає від викладача зміни процесу навчання: його структури, форм організації діяльності, принципів взаємодії суб'єктів. А це означає, що пріоритет у роботі викладача надається діалогічним методам спілкування, спільним пошукам істини, різноманітної творчої діяльності. Усе це реалізується під час застосування інтерактивних методів навчання.

Застосування освітніх інформаційних технологій дозволяє значною мірою інтенсифікувати освітній процес та активізувати студентів.

Педагогічні можливості комп'ютера та інтерактивної дошки як засобів навчання за рядом показників набагато перевершують можливості традиційних засобів реалізації освітнього процесу.

Використання сучасних мультимедійних та інтерактивних технологій у викладанні предметів, дозволяє підвищити наочність та ергономіку сприйняття навчального матеріалу, що позитивно відбивається на навчальній мотивації та ефективності навчання.

Список використаних джерел

1. Морозова К. А., Зеленкова Н. І. Дидактична модель формування інформаційно-комунікаційних компетентностей студентів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін. Педагогіка вищої та середньої школи. 2013. №37. С. 94-98.
2. Ніколаєнко О. В. Ушата Т. О. Роль наочності в сучасних освітніх технологіях. 2011. URL: http://www.rusnauka.com/26_NII_2011/Pedagogica/2_89654.doc.htm.
3. Осадчий В.В., Осадча К.П. Інформаційно-комунікаційні технології у процесі розвитку візуального мислення майбутніх учителів. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогіка. 2014. №1. С. 128 – 133.
4. Попова О. В. Підготовка майбутнього вчителя до роботи в інноваційних закладах. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наук. праць. Харків: ХДПУ, 1998. Вип.8-9. С. 63-66
5. Попова О. В. Шляхи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності. Сучасні освітні технології : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Харків : ХДПУ. 2001

6. Панченко Л. Ф. Інформаційно-освітнє середовище сучасного університету. Монографія. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2010.
7. Пуховська Л. Розвиток теорії професійної підготовки вчителів у країнах Заходу. Шлях освіти. 1998. №1. С. 20–25.
8. Стрельников В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистого і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2002. Кн. 2. 230 с.
9. Стрельников В. Ю. Проектування змісту навчання з метою його інтенсифікації. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: «Педагогічні науки». Старобільськ. № 6 (303). 2016. Ч. I. С. 50–57.
10. Спірін О.М. Дидактичні засади організації освітнього процесу за кредитними технологіями. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2006. №30. С. 41-45.
11. Ткаченко В. А. Інформаційна компетентність майбутніх науковопедагогічних працівників. Проектні технології навчання у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників : тези наук.-практ. семінару. IX Міжнародна виставка «Інноватика в сучасній освіті-2017», м. Київ, 25 жовт. 2017 р. Київ : ІПТО НАПН України, 2017. 86 с.
12. Терещенко С. П., Гафіатуліна І. В. Візуалізація освітнього процесу як шлях активізації пізнавальної діяльності слухачів. Вісник Науковометодичного центру навчальних закладів сфери цивільного захисту. 2017. №27. С. 51-53.
13. Фіцула М. М. Педагогіка : посіб. для студ. вищ. педагогічних закладів освіти. К. : Академія, 2000. 544 с., с. 61-62.